

INOVACIJSKA POLITIKA

Inovacije imajo v našem gospodarstvu vse pomembnejšo vlogo. Državljeni imajo od njih koristi tako v vlogi potrošnikov kot v vlogi delavcev. So bistvenega pomena za ustvarjanje boljših delovnih mest, izgradnjo bolj zelene družbe in višjo kakovost življenja, pa tudi za ohranjanje konkurenčnosti EU na svetovnem trgu. Inovacijska politika je posrednik med politiko na področju raziskav in tehnološkega razvoja ter industrijsko politiko, njen cilj pa je ustvariti spodbuden okvir za udejanjanje zamisli na trgu.

PРАВNA PODLAGA

Pravna podlaga za splošno industrijsko politiko EU je člen 173 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), v katerem je določeno, da „Unija in države članice skrbijo za zagotovitev pogojev, ki so potrebni za konkurenčnost industrije Unije“.

Pravna podlaga za politiko EU na področju raziskav in tehnološkega razvoja so člani od 179 do 190 PDEU. Glavni instrument politike Unije na tem področju je večletni okvirni program, ki določa cilje, prednostne naloge in paket finančne podpore za več let. Okvirne programe na področju raziskav in tehnološkega razvoja sprejemata Evropski parlament in Svet po rednem zakonodajnem postopku in po posvetovanju z Ekonomsko-socialnim odborom.

CILJI

Splošno priznано je, da je inovacijska politika pomembna. Hkrati je tesno povezana z drugimi politikami EU, na primer na področju zaposlovanja, konkurenčnosti, okolja, industrije in energije. Naloga inovacij je rezultate raziskav pretvoriti v nove in boljše storitve in izdelke, da bi ostali konkurenčni na svetovnem trgu ter izboljšali kakovost življenja evropskih državljanov.

Evropa porabi za raziskave in razvoj vsako leto 0,8 % BDP manj kot ZDA in 1,5 % manj kot Japonska. Hkrati prihaja do bega možganov, ko se naši najboljši raziskovalci in inovatorji selijo v države z ugodnejšimi pogoji. Čeprav je trg EU največji na svetu, je razdrobljen in premalo odprt za inovacije.

Da bi EU spremenila te trende, je razvila koncept tako imenovane Unije inovacij, s katero želi:

- postaviti Evropo na svetovni zemljevid znanosti;

- odpraviti ovire za inovacije, kot so dragi patenti, razdrobljenost trga, počasno uvajanje standardov in pomanjkanje znanja, ki onemogočajo hiter prenos zamisli na trg;
- korenito spremeniti način sodelovanja med javnim in zasebnim sektorjem, in sicer z uvedbo partnerstev za inovacije med evropskimi institucijami, nacionalnimi in regionalnimi organi ter podjetji.

Unija inovacij je bistvena naložba v našo prihodnost. Če bomo denimo do leta 2020 dosegli cilj, da tri odstotke BDP Evropske unije namenimo raziskavam in razvoju, bi lahko do leta 2025 ustvarili 3,7 milijona delovnih mest in povečali letni BDP za 795 milijard EUR.

DOSEŽKI

A. Unija inovacij

Unija inovacij je ena od sedmih vodilnih pobud strategije Evropa 2020 za pametno, trajnostno in vključujoče gospodarstvo. Cilj te strategije, ki jo je Evropska komisija začela izvajati oktobra 2010, je izboljšati pogoje in dostop do financiranja za raziskave in inovacije v Evropi, da bi inovativne ideje lažje pretvorili v izdelke in storitve, ki bodo ustvarjali rast in delovna mesta. Unija inovacij naj bi ustvarila pravi enotni evropski trg za inovacije, ki bi pritegnil inovativne družbe in podjetja. V ta namen je bilo predlaganih več ukrepov na področju zaščite patentov, standardizacije, javnih naročil in pametne pravne ureditve. Unija inovacij naj bi tudi spodbudila naložbe zasebnega sektorja in med drugim predvideva povečanje evropskih naložb tveganega kapitala.

Za merjenje in spremljanje stanja po vsej EU in napredka, do katerega prihaja, je bilo uvedenih več instrumentov, in sicer:

- obsežen [sistem kazalnikov uspešnosti](#) za raziskave in inovacije, ki temelji na 25 kazalnikih, ter evropski trg znanja za patente in licence; evropski sistem inovacijskih kazalnikov je instrument Komisije, ki je bil razvit v okviru lizbonske strategije za zagotavljanje primerjalne ocene uspešnosti držav članic EU na področju inovacij;
- [regionalni sistem inovacijskih kazalnikov](#), ki regije EU deli v štiri skupine inovacijske uspešnosti, podobno kot sistem kazalnikov uspešnosti za raziskave in inovacije. V prvi skupini „vodilnih inovatorjev“ je 41 regij, 58 jih je v drugi skupini „privržencev inovacij“, tretji skupini „zmernih inovatorjev“ ter 52 v četrti skupini „skromnih inovatorjev“. Takšna delitev omogoča natančnejše kartiranje inovacij na lokalni ravni;
- Innobarometer je vsakoletna javnomnenjska raziskava, s katero se preverjajo mnenja in dejavnosti podjetij in širše javnosti v zvezi z inovacijsko politiko. Z njo pridobivajo informacije, ki so pomembne za politiko in ki jih ni mogoče dobiti iz drugih virov.

Inovacije so plod raziskovanja in izobraževanja. EU v naslednjem desetletju potrebuje vsaj milijon dodatnih raziskovalcev, da bi dosegla cilj 3 % BDP Evropske unije v raziskave in razvoj do leta 2020. Unija inovacij predvideva ukrepe, s katerimi bo

evropski raziskovalni prostor dokončno vzpostavljen. To bo bolje uskladilo evropske in nacionalne politike na področju raziskav ter odpravilo ovire za mobilnost raziskovalcev. Komisija na področju izobraževanja podpira projekte za razvoj novih učnih načrtov, ki bodo poskušali premostiti razkorak na področju znanj in veščin za inovacije.

Poleg tega je bilo predlaganih več ukrepov na področju zaščite patentov, standardizacije, javnih naročil in pametne pravne ureditve, da bi pritegnil inovativne družbe in podjetja. Komisija je leta 2011 pripravila strategijo za okrepitev evropske standardizacije ([COM\(2011\)0315](#)), v kateri poudarja, da je potrebna boljša metoda za določanje in uporabo standardov v Evropi, zato da bi prilagodili evropske in mednarodne standarde potrebam dolgoročne konkurenčnosti evropske industrije. Poleg tega so bila zasnovana evropska partnerstva za inovacije, ki naj bi povežala javne in zasebne zainteresirane strani na regionalni in državni ravni ter na ravni EU, da bi se spopadli s pglavitnimi družbenimi izzivi ter pomagali ustvarjati delovna mesta in rast z združevanjem ukrepov tako na strani povpraševanja kot na strani ponudbe.

B. Obzorje 2020

Obzorje 2020, vodilna pobuda Evrope 2020, s katero naj bi zagotovili konkurenčnost Evrope na svetovni ravni, je finančni instrument, ki zagotavlja izvajanje Unije inovacij. Obzorje 2020 je 8. okvirni program EU za raziskave in inovacije (2014–2020) in prvi program, ki združuje raziskave in inovacije. Uvaja številne posebne zaveze Unije inovacij, zlasti z osredotočenjem na resnične izzive, s katerimi se sooča družba, poenostavitvijo dostopa, vključevanjem malih in srednjih podjetij, okrepitvijo finančnih instrumentov, podporo javnim naročilom na področju inovacij, lajšanjem sodelovanja ter podpiranjem raziskav javnega sektorja in socialnih inovacij. Novembra 2013 je Parlament sprejel večletni finančni okvir, ki je programu Obzorje 2020 dodelil proračun v višini 77 milijard EUR (v cenah za leto 2013). Vendar se je junija 2015 s sprejetjem Evropskega sklada za strateške naložbe (EFSI) ta znesek znižal na 74,8 milijarde EUR.

Velja opozoriti, da uredba o vzpostavitvi programa Obzorje 2020 vsebuje zahtevo o njegovi vmesni oceni. Ta vmesna ocena je bila opravljena leta 2018 in je prispevala k izboljšanju izvajanja programa Obzorje 2020. Rezultati so bili uporabljeni za določitev temeljev strukture in vsebine programa Obzorje Evropa, o katerem je bil junija 2018 objavljen predlog ([COM\(2018\)0435](#)).

C. Kohezijska politika

Kohezijska politika daje poudarek tudi raziskavam in inovacijam. V bolj razvitih regijah je vsaj 80 % sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) na nacionalni ravni namenjenih inovacijam, pri čemer so prednostne naloge nizkoogljično gospodarstvo in konkurenčna mala in srednja podjetja.

D. Finančni instrumenti

Nadaljnji cilj Unije inovacij je spodbuditi naložbe zasebnega sektorja, zato med drugim predvideva povečanje evropskih naložb tveganega kapitala, ki trenutno dosegajo zgolj četrtno ravni podobnih naložb v Združenih državah. Da bi izboljšali dostop do posojil za projekte na področju raziskav in razvoja ter zagnali predstavitvene projekte, je Komisija v sodelovanju s skupino Evropske investicijske banke (EIB in EIS) začela izvajati skupno pobudo v okviru programa Obzorje 2020. „InnovFin – finančna sredstva EU za

inovatorje“ obsega vrsto celovitih in dopolnilnih finančnih instrumentov ter svetovalnih storitev, ki jih ponuja skupina EIB in ki zajemajo vso vrednostno verigo raziskav in inovacij, podpira pa naložbe od najmanjših do največjih podjetij.

Poleg tega je Komisija novembra 2014 predložila svoj „naložbeni načrt za Evropo“ za sprostitev javnih in zasebnih naložb v realno gospodarstvo v višini najmanj 315 milijard EUR v triletnem fiskalnem obdobju. Evropski sklad za strateške naložbe je eden od treh stebrov naložbenega načrta za Evropo in si prizadeva odpraviti sedanje nedelovanje trga, tako da obravnava tržne vrzeli in mobilizira zasebne naložbe. Pomaga pri financiranju strateških naložb na ključnih področjih, kot so infrastruktura, raziskave in inovacije, izobraževanje, energija iz obnovljivih virov in energijska učinkovitost ter financiranje tveganj za mala in srednja podjetja.

Predlagan je bil tudi program za konkurenčnost podjetij ter mala in srednja podjetja (COSME), ki se bo osredotočal na finančne instrumente in nudil podporo pri internacionalizaciji malih in srednjih podjetij.

E. Svet za inovacije

Junija 2015 je Carlos Moedas, evropski komisar za raziskave, znanost in inovacije, objavil namero o ustanovitvi evropskega sveta za inovacije (EIC). Komisija je januarja 2017 ustanovila petnajstčlansko skupino inovatorjev na visoki ravni, ki bo pomagala pri oblikovanju morebitnega evropskega sveta za inovacije v okviru predlogov Komisije za program, ki bo nasledil program Obzorje 2020.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Parlament je sprejel številne resolucije, ki so dodatno okrepile inovacijsko politiko EU. Nekatere najnovejše so:

- resolucija z dne 22. maja 2008 o vmesnem pregledu industrijske politike: Prispevek k strategiji EU za rast in delovna mesta^[1]. Ta resolucija je spodbudila tako Komisijo kot države članice, da so okrepile svoja prizadevanja za zmanjšanje upravnega bremena za podjetja, obenem pa je pokazala, da je pomembno imeti pregledno in poenostavljeno politiko na področju pravic intelektualne lastnine;
- resolucija z dne 16. junija 2010 o strategiji EU 2020^[2]. Čeprav je Parlament v resoluciji odločno podprl oblikovanje industrijske politike, ki bo ustvarjala najboljše okolje za ohranjanje in razvoj močne, konkurenčne in razgibane industrijske osnove v Evropi, je tudi poudaril, da bi morala strategija Evropa 2020 razkriti prednosti in pomanjkljivosti preusmerjanja na trajnostno in energetske učinkovito gospodarstvo;
- resolucija Evropskega parlamenta z dne 11. novembra 2010 o evropskih partnerstvih za inovacije v okviru vodilne pobude Unija inovacij^[3];

[1]UL C 279 E, 19.11.2009, str. 65.

[2]UL C 236 E, 12.8.2011, str. 57.

[3]UL C 74 E, 13.3.2012, str. 11.

- resolucija z dne 9. marca 2011 o industrijski politiki za dobo globalizacije^[4]. V njej je poudaril pomen celovitejše vizije za evropsko industrijo v letu 2020, saj sta dolgoročna regulativna predvidljivost in stabilnost bistveni za privabljanje naložb;
- resolucija z dne 12. maja 2011 o Uniji inovacij: preoblikovanje Evrope za obdobje po krizi^[5];
- resolucija z dne 27. septembra 2011 o zeleni knjigi: Spremeniti izzive v priložnosti: na poti k skupnemu strateškemu okviru za financiranje raziskav in inovacij v EU^[6];
- resolucija z dne 26. oktobra 2011 o programu za nova znanja in spretnosti ter delovna mesta, v kateri je Parlament poudaril pomen razvoja tesnejšega sodelovanja med raziskovalnimi inštituti in industrijo ter spodbujanja in podpore industrijskim podjetjem, da vlagajo v raziskave in razvoj^[7];
- resolucija z dne 21. novembra 2013 o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o oblikovanju programa Obzorje 2020 – okvirni program za raziskave in inovacije (2014–2020)^[8];
- resolucija z dne 6. julija 2016 o sinergijah za inovacije: evropski strukturni in investicijski skladi, program Obzorje 2020 ter drugi evropski inovacijski skladi in programi EU^[9];

Frédéric Gouardères
04/2019

[4]UL C 199 E, 7.7.2012, str. 131.
[5]UL C 377 E, 7.12.2012, str. 108.
[6]UL C 56 E, 26.2.2013, str. 1.
[7]UL C 131 E, 8.5.2013, str. 87.
[8]UL L 436, 24.11.2016, str. 284.
[9]UL L 101, 16.3.2018, str. 111.

